

Могили в розвитку культури та церкви на українських землях у загальному контексті суспільно-політичної ситуації кінця XVI – XVII ст.

Тематика сканованих видань з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є досить різноманітною та охоплює широкий спектр питань з педагогіки, психології, історії, культури різних періодів, відображає різноманітні аспекти зазначених напрямів.

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ (КІНЕЦЬ ХІХ–ПОЧАТОК ХХ СТ.)

*Н. Р. Петрощук, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри історичної і громадянської освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Основою історико-педагогічних досліджень є джерельна база, тобто сукупність дібраних, систематизованих і класифікованих джерел як носіїв інформації про педагогічне минуле [1; 2; 3; 4; 5; 6]. У джерельній базі з історії педагогіки одне з провідних місць займають періодичні видання, різновидами яких є газети та журнали, що комплексно та оперативно подають інформацію про певні події. Інформація періодичних видань може бути представлена різними формами, зокрема, документальною, поточно-хронікальною тощо. Наявність різних публіцистичних жанрів (статті, кореспонденція, нариси, огляди, звіти, хроніка, оголошення, рецензії), які фіксують події, явища і відображають їх, відбиваючи дух часу, робить періодичну пресу особливим видом історичних джерел.

У періодичних виданнях кінця ХІХ–початку ХХ ст., а саме «Вісник виховання» (1890–1917), «Журнал Міністерства народної освіти» (1834–1917), «Російська думка» (1880–1918), «Російська школа» (1890–1917), «Народна освіта» (1896–1917), «Вільна українська школа» (1917–1920), «Світло» (1910–1914) та ін., містилась інформація, що стосувалась питань розвитку освіти загалом та проблем трудового навчання учнів у загальноосвітніх закладах Київської губернії зокрема [3]. У газетах та журналах друкувались законодавчі акти, програми навчання, виступи педагогів тощо [2; 3]. Серед місцевих видань, які містять інформацію про розвиток освіти в регіоні, необхідно виділити такі газети, як «Київська пошта» (1909–1912), «Киянин» (1864–1919) та ін., у яких відображено питання розширення мережі навчальних закладів, запровадження у шкільну програму нових предметів, зокрема трудового навчання та ін. Статті відомих педагогів та громадських діячів визначали соціально-психологічні та соціально-етичні підвалини освіти, окреслювали шляхи її розвитку.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Д. Джерельна основа історико-педагогічних досліджень як методологічна проблема. *Сучасні вимоги до організації та проведення історико-педагогічних досліджень* : зб. матеріалів наук.-методол. семінару, 25 жовт. 2017 р. / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2017. С. 6–7.

2. Березівська Л. Д. Колекція журналу «Вільна українська школа» (1917–1920) як джерело мікроісторії освіти України. *Історико-педагогічний альманах* / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2016. № 1. С. 4–9.

3. Березівська Л. Д. Проблеми освіти та виховання в діяльності київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.) : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1998. 212 арк.

4. Березівська Л. Д. Реформування загальної середньої освіти в Україні у XX столітті крізь призму джерелознавства : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вінниця : Твори, 2019. 251 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716674/> ; <http://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=20781>.

5. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у XX ст.: історіографія питання. *Історико-педагогічний альманах* / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2009. № 1. С. 15–28.

6. Стефанюк Г. В. Джерелознавство: опорні конспекти і самостійна робота для студентів Інституту історії, політології і міжнародних відносин (заочна форма навчання) : навч.-метод. посіб. для студентів Ін-ту історії, політології і міжнар. відносин (заочна форма навчання). Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. 131 с. URL: <http://personal.pu.if.ua/depart/halyna.stefaniuk/ua/13607/> (дата звернення: 17.09.2019).

БІБЛІОГРАФІЧНІ РЕСУРСИ РЕГІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ІСТОРІЇ ОСВІТИ

Л. О. Пономаренко, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-документного забезпечення, соціокультурної діяльності і міжнародних зв'язків ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Необхідність осмислення прогресивних ідей минулого з позиції сьогодення спонукає дослідників історії педагогіки до удосконалення існуючої методології – застосування регіонального, нарративного та парадигмального підходів, пошуку та розширення джерельної бази. Суттєвим чинником історико-педагогічних досліджень є бібліографія, зокрема краєзнавча, яка акумулює інформацію про документи, що пов'язані за змістом із певною місцевістю країни. Розвиток краєзнавчої бібліографії пов'язаний з таким напрямом діяльності бібліотек регіонального та місцевого рівнів, як бібліотечне краєзнавство, що сформувалося в окремий напрям у 60–70 рр. XX ст.

Завдання краєзнавчої бібліографії полягає у виявленні, обліку й характеристиці краєзнавчої літератури. За видом видань, призначенням і повнотою добору літератури, періодичністю випуску і періодом, який охоплюється, та тематикою краєзнавча бібліографія досить різноманітна.

Історію краєзнавчої бібліографії в Україні висвітлено у монографії І. Корнейчика «Історія української бібліографії» та підручнику Н. Кушнарєнко «Бібліотечне краєзнавство». Питання становлення та розвитку краєзнавчої бібліографії розглядали у дисертаційних дослідженнях А. Блажкевич, Т. Бульба, А. Непомнящий, В. Петрикова.

Національна історична бібліотека України як методичний центр історичного краєзнавства публічних бібліотек систематично акумулює інформацію про краєзнавчі бібліографічні покажчики, зокрема з 1992 р. один раз на п'ять років готує покажчик «Краєзнавчі бібліографічні видання України». Останній випуск відображає посібники публічних бібліотек України (Одеської ННБ, Харківської ДНБ ім. В. Г. Короленка, обласних універсальних і частково бібліотек для